

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЗМЕНШЕННЯ ОБЛІКОВО-ЗВІТНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз існуючих інформаційних потоків "підприємство-користувач", їх впливу на обліково-звітне навантаження суб'єктів господарської діяльності. Дані рекомендації щодо уніфікації та інтеграції інформаційних систем, оптимізації інформаційних потоків, вдосконаленню номенклатури форм та показників фінансової і статистичної звітності

Вступ. Сучасна система управління підприємством, організацією, фірмою відзначається досить складною інформаційною системою. Це пов'язане насамперед з наявністю широкого спектру зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків, різноманітним видів інформації, що циркулює в системі управління, значною кількістю її користувачів.

Постановка проблеми. Провідну роль у системі управління підприємством відіграє бухгалтерська інформаційна система, в якій формується достовірна та повна інформація про майно, зобов'язання та господарські операції об'єкта управління. Інформаційна база бухгалтерського обліку в свою чергу є основою для інформаційно-аналітичних систем, систем аудита, державної статистики та інших користувачів інформації. У зв'язку з цим в професійній діяльності бухгалтера, фінансового аналітика підприємства, аудитора, працівника органів статистики значення інформаційних систем і технологій, як найбільш дієвого засобу поліпшення якості обліку та звітності, підвищення її оперативності, зниження матеріальних і трудових витрат на ведення обліку, складання та подання фінансової, статистичної та іншої звітності, постійно зростає.

Теперішні економічні реалії обумовлюють також великий вплив на загальну ефективність інформаційних потоків, їх спрямованість та інтенсивність

ряду чинників зовнішнього характеру. Перш за все мається на увазі структура органів державного управління, їх функції та система взаємодії, які поки що не відзначаються стабільністю. Деякі з законодавчих та нормативних актів, що регламентують порядок ведення обліку, складання та подання звітності, недостатньо опрацьовані, окремі їх положення мають незавершений або суперечливий характер. Ще не поодинокі рецидиви старого економічного мислення, коли за мету ставиться не гармонізація макроекономічних показників, а їх еkleктичний підбір, збереження у звітності інформації, що втратила сенс як на рівні підприємств, так і на рівні її узагальнення. Все це призводить до необґрунтованого підвищення обліково-звітного навантаження на суб'єкти підприємницької діяльності.

Мета дослідження. Вирішення зазначених проблем можливе шляхом гармонізації інтересів підприємства як джерела та постачальника інформації, а також її користувачів. При цьому першочергова роль належить дослідженню та оптимізації інформаційних потоків, мінімізації витрат на створення та передачу інформації, максимально можливій уніфікації систем збору, обробки та передачі даних фінансової та статистичної звітності, адаптації системи бухгалтерського обліку та звітності до сучасних економічних та управлінських потреб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В сучасній економічній літературі детально викладені теоретичні та методологічні основи

інформаційних систем і технологій. Визначені склад, структура і види інформаційних систем в економіці. Розглянуті принципи, що визначають ідеологію проектування економічних інформаційних систем, сучасні методи та засоби їх розробки. Цим питанням присвячені роботи О.М. Ананьєва [1], В.М. Білика [2], В.Р. Кігеля [3] та інших українських вчених. Активно ця проблематика розробляється російськими фахівцями [4,5].

Викладення основного матеріалу. Для визначення напрямків взаємодії аудиторських організацій, органів державної статистики, інших користувачів інформації з метою оптимізації інформаційних потоків та зниження обліково-звітного навантаження достатньо проаналізувати більш спрощену схему, що представлена на рис.

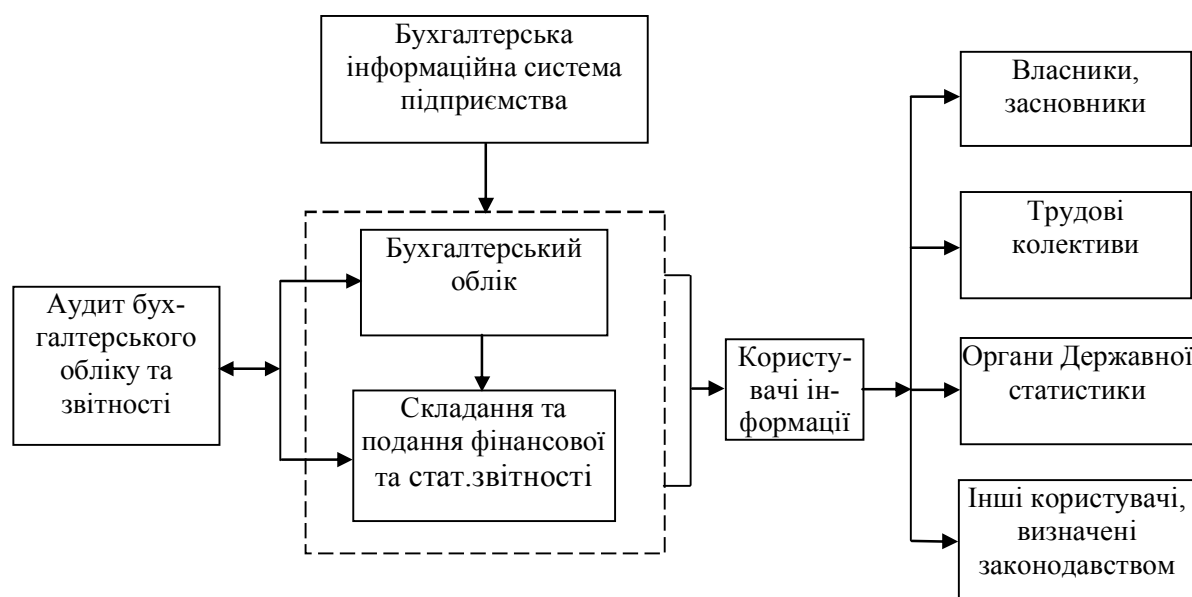

Рис. Схема інформаційних потоків "Підприємство-користувач"

Принциповими моментами у цій схемі є такі:

1. Різноманіття користувачів інформації підприємства.
2. Специфічна роль аудиту як користувача інформації.

Все це визначає проблему, яка потребує дослідження та вирішення, а саме мінімізацію витрат підприємства на інформаційне забезпечення користувачів, в тому числі і аудиторів. Специфічність останніх в тому, що вони не тільки споживають інформацію підприємства, але й надають підприємству аудиторські послуги і повертають йому перевірену інформацію, як це визначено Законом України "Про аудиторську діяльність."

Розповсюдження комп'ютерної техніки та інформаційних технологій дозволили суттєво підвищити рівень бухгалтерського обліку, складання та подання звітності (зокрема завдяки програмному комплексу "1с: підприємство" та іншим). Необхідність збору величезних обсягів інформації, її обробки та зберігання спонукали більшість користувачів вдосконалити на новій технічній та технологічній базі ці процеси. Однак ще зберігається ряд суттєвих недоліків.

Перш за все, зараз фактично кожний користувач економічною інформацією підприємства має свої локальні системи її збору та обробки у так званому "електронному" вигляді. Але ж передача інформації електронною поштою, через мережу Internet або на жорстких носіях за суттю не є електронним

документообігом. По-перше, не забезпечується передбачений діючим законодавством захист конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу, по-друге, відсутнє юридичне підтвердження достовірності і навіть приналежності інформації (підписи, печатки), по-третє, неможливе спілкування респондента та користувача у режимі on-line. Фактично запроваджено “подвійну” технологію збору та обробки інформації: як документальне підтвердження електронного варіанту подається інформація на паперовому носії-формулярі, затвердженому для ведення обліку та подання звітності. А що стосується аудиту, то тут така технологія зовсім неприйнята, оскільки робити аудиторський висновок про достовірність, повноту і відповідність чинному законодавству та встановленим нормативним актам балансу та інших форм публічної фінансової звітності не по документах є прямим порушенням вище зазначеного Закону України. Сталась парадоксальна ситуація, коли підприємство, маючи засоби автоматизації бухгалтерського обліку та складання фінансової, статистичної та іншої звітності фактично збільшує свої витрати на обліково-звітну роботу.

За умов ринкової економіки такий стан справ має не тільки матеріальний, але й моральний негатив, який не можна не враховувати. Якщо подання звітності до державних органів у встановленому діючим законодавством порядку можна розглядати як своєрідний “інформаційний податок”, то подвійне подання, це вже подвійний податок. Але ж за своєю технологічною та економічною суттю це перекладання на підприємство окремих етапів процесу обробки інформації: збору та підготовки до вводу в ПЕОМ. Звідси виникає одна з причин негативного ставлення окремих суб’єктів господарської діяльності до

звітності та необхідність пошуку шляхів вирішення проблеми.

Серед таких шляхів можна виділити уніфікацію за методологічними, організаційними, технічними та технологічними засадами локальних інформаційних систем органів державного управління. Це дасть не тільки значну економію бюджетних коштів, що витрачаються на створення локальних (відомчих) інформаційних систем і підвищить рівень державного управління, але буде дуже доцільним для інших потенційних користувачів, зокрема аудиторських організацій.

Так, органи державної статистики при обробці фінансової та статистичної звітності широко використовують різні класифікації (видів економічної діяльності [6], форм власності [7] та інші). При наявності інтегрованої системи збору та обробки інформації вони могли би бути доступні всім користувачам. Саме легкий доступ до довідкових систем розглядається фахівцями з інформаційних систем та аудиту як першочергова вимога до комп’ютерних аудиторських технологій [5].

З точки зору розробки та впровадження систем захищеного електронного документообігу в Україні вже накопичено деякий досвід. У 2003 році в системі Держкомстату України, зокрема в Головному управлінні статистики у Харківській області, розпочато відповідний пілотний проект. При цьому враховувалось ряд чинників, що переводять цю задачу до розряду нагальних. Так, перехід до технології отримання і попередньої обробки звітності в електронному вигляді є найбільш ефективним із напрямків удосконалення системи збору статистичної інформації. На сьогоднішній день значна частина підприємств має достатню комп’ютерну базу, що дозволяє впровадити цю технологію. Такий підхід може дати значне скорочення термінів збирання і обробки статистичних даних, підвищити їх достовірність, уніфікувати процедури вводу даних, їх завантаження до бази, виключити трудові витрати на

перенесення даних з паперових носіїв. Запропонована до впровадження система надала наступні можливості:

- підготовку підприємствами звітності в електронному вигляді;
- автоматичну перевірку правильності заповнення звітності;
- відправлення звітності в електронному вигляді;
- одержання підприємствами повідомлень від органів державної статистики про результати перевірки звітності;
- автоматичний запис даних звітності у відповідні бази даних.

Більшість із зазначених процедур могла б бути використана аудиторськими організаціями у їх професійній діяльності.

В цілому пілотний проект було виконано, основні параметри технологічного процесу відпрацьовані, однак подальшого розвитку він не отримав із-за невизначеності на той час проблеми електронного цифрового підпису.

З прийняттям Кабінетом Міністрів України у жовтні 2004 року пакету Постанов щодо організації електронного документообігу та порядку застосування електронного цифрового підпису створена необхідна нормативна база для прискорення цього процесу [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, впровадження сучасних інформаційних технологій, уніфікація технології обробки інформації підприємств, координація діяльності всіх її користувачів дозволить суттєво знизити обліково-звітне навантаження на респондентів, підвищити ефективність і якість роботи аудиторських організацій, органів державної статистики, податкової адміністрації та інших економічних служб.

Перспективи подальшої розробки проблеми зниження обліково-звітного навантаження пов'язані з вирішенням питань методологічної ув'язки бухгалтерського, управлінського та

статистичного обліку, оптимізації номенклатури форм та системи показників статистичної та фінансової звітності, системним впровадженням сучасних інформаційних технологій.

Список використаної літератури:

1. *Ананьєв О.М.* Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності. – Львів: Новий світ-2000, 2006. – 584 с.
2. *Білик В.М.* Інформаційні технології та системи – К.: ЦНЛ, 2006. – 280с.
3. *Кігель В.Р.* Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці. – К.: ЦУП, 2003. – 202 с.
4. *Федорова Г.В.* Информационные технологии бухгалтерского учета, анализа и аудита. – М.: Омега-Л, 2004. – 304 с.
5. *Бочаров Е.П., Бариленко В.И.* и др. Применение информационной технологии Visual Basic for Application для компьютеризации аудита. – <http://www.ssea.runnet.ru>.
6. Класифікація видів економічної діяльності. – К.: Держспоживстандарт, 2006. – 192 с.
7. Класифікація форм власності. – К.: Держспоживстандарт, 2004. – 14 с.
8. Постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004р. №№1451-1454. Урядовий кур'єр, 10 листопада 2004 р. № 214.

НАУМОВА Ганна Ігорівна – викладач-стажист Харківського національного економічного університету

Наукові інтереси:

- методологія статистичних спостережень,
- сучасні інформаційні технології в обліку та статистиці,
- економіко-статистичний аналіз ефективності роботи промислових підприємств